

Böszörményi Nagy Gergely

LIBERALIZMUS A VILÁG VÉGÉRŐL

Atlantic Monthly

„I come from Des Moines. Somebody had to.” E szavakkal ironizál *Bill Bryson* amerikai sztárutazó-író otthona, az Iowa állambeli Des Moines városka jelentéktelenségén mulatva.¹ A farmvidéket nem véletlenül hívják átrepülő államnak (*fly-over-state*), a fontos emberek rendszerint csak levegőből, a partvidéki nagyvárosok közt utazva szemlélik a gabonatáblákat.

Pedig Des Moines érdekesebb hely, mint azt első hallásra hinnénk. A városi napilap (*The Register*) négyévente januárban Amerika legfontosabb médiumává válik, amikor elsőként tudósít Iowa sorsdöntő előválasztásairól, és itt, a Bell sugárúton nyomják közel 480 000 példányban a világ egyik legpatinásabb liberális havilapját, az *Atlantic Monthly* folyóiratot. Az államocska nem esik messze a hatalmas ország mértani közepétől: innen a legolcsóbb a belföldi terjesztés. Így lesz tehát Iowa, a keresztény-konzervatív republikánusok mélyen lenézett választási bástyája fontos pont a szabadelvű intellektus világtérképén.

*

Az *Atlantic Monthly* 1857-ben jelent meg először Bostonban. Az akkor még csupán irodalommal foglalkozó folyóirat alapítói között meghatározó hatású rabszolgaság-ellenes értelmiségieket találunk: *Harriet Elizabeth Beecher* író, *Ralph Waldo Emerson* filozófus vagy *James Russell Lowell* költő-diplomata egyaránt az abolícionista mozgalom zászlólengetői, az unionista államok harcának (1861–1865) lelkes támogatói voltak. Nem véletlen, hogy lapjuk kezdettől gyűjtő hangú, reformpárti politikai irodalomnak adott teret. 1862-ben *Julia Ward Howe* itt publikálta először a polgárháború egyik meghatározó lírai alkotásának tartott *A Köztársaság harci himnuszát* (*Battle Hymn of the Republic*), és 1869-ben itt jelent meg *Charles W. Eliot* filozófiai eszmefuttatása a mindenkinek elérhető egyetemi képzésről (*Új oktatás*), ami a szerzőt egyenesen a Harvard elnöki székébe repítette.

Az *Atlantic* az unió létrejötte után is az Új Anglia-i értelmiség meghatározó fóruma maradt. A lap a *Harper's* vagy a *New Yorker* folyóiratokkal szemben olyan nevek rendszeres szerepeltetésével vette fel a harcot, mint *Emily Dickinson* vagy *Mark Twain*.

2008-ban persze az *Atlantic Monthly* már egy egészen más termék. Amikor csaknem 150 évvel ezelőtt a folyóirat született, a tengerentúli értelmiség még kicsiny és ízlésében könnyen behatárolható csoport volt – ma már tudósoknak, politikusoknak, üzletembereknek és íróknak egyszerre kell megfelelnie. Az idők szavára válaszul a Ticknor and

¹ Bill BRYSON: *The Lost Continent – Travels in small-town America*, Random House, 1998.

Fields legendás bostoni kiadóvállalat 1980-ban egy ingatlanforgalmazónak adta tovább a folyóirat jogait, ahonnan 1999-ben kerültek tovább a hírgyártó-birodalom National Journal csoporthoz. Az új tulajdonos Bostonból Washingtonba költöztette a szerkesztőséget, és az elmúlt tíz évben a szélesebb olvasóközönség, a hatékonyabb reklámhelyértékesítés céljából a lap tematikáját kibővítette.² Az Atlantic ma évente tízszer jelenik meg, legnagyobb terjedelmű írásain a politikai (The Agenda, Features) és a kritikai (The Critics) rovatok osztoznak.

A folyóirat szellemisége máig megmaradt klasszikus liberálisnak, melyben érezhető hangsúlyt kap a szekularizmus és az idealizmus is. Ám a látókör kitágult: a vezető anyagok hónapról hónapra globális témákat követnek. A márciusi szám fókuszába például az öt világvallás demográfiai tendenciáit állították, külön cikkekben vizsgálva az iszlám és a kereszténység együttélését Afrikában, az újjászületett keresztények politikai mérséklődését Amerikában és a kínai vallásosságot.³ Közben a kritikák közé a kortárs prózairodalom mellett az utazás, az építészet, a kulinária és a média aktualitásai is bekerültek. Márciusban a kaliforniai modernizmusról, a francia Alpok monostorairól, toscanai édességekről és a televízió internettel vívott harcának esélyeiről olvashattunk.⁴

*

Az Atlantic folyóirat komoly előnye, hogy tematikájának minden területén nagy egyéniségeket vonultat fel saját szerzőiként. Állandó közreműködőként olvashatjuk *James Fallows* újságíró-doyen (Jimmy Carter egykori beszédírójának) írásait, aki "mellékállásban" politikai és kulturális hasznú technológiai fejlesztésekben közreműködik (legutóbb a Microsofttal dolgozott ki egy kifejezetten íróknak szánt számítógépes programot). Rendszeresen itt publikál a világ talán legélesebb szemű utazó-írója, *Robert D. Kaplan*, aki több alkalommal indított forrongó vitát olyan cikkeivel, mint a demokratikus kormányzás globális válságát jósoló *A közelgő anarchia (The Coming Anarchy)*, 1994) vagy az amerikai társadalom mélyváltozásait kutató *Birodalmi vadon (Empire Wilderness)*, 1998). S végül egy harmadik példa: saját rovatot (Commerce & Culture) visz a lapnál *Virginia Postrel*, ez a megkapó stílusú életmód-újságíró és blogger,⁵ aki az elmúlt években *A jövő és annak ellenségei (The Future and Its Enemies)*, 1998) című könyve nyomán a libertariánus filozófia megújításáról indított meg sajátos értelmiségi vitát.

*

² Lásd online változatát: www.theatlantic.com.

³ A *Which Religion Will Win* címet viselő összeállítás három riportja: Eliza GRISWOLD: *The Contest for Africa*; Walter RUSSELL MEAD: *America's Evangelical Future*; Alan WOLFE: *The Coming Religious Peace*, The Atlantic Monthly 2008. március. Hálózati változat: www.theatlantic.com/doc/200803.

⁴ Hálózati változat: www.theatlantic.com/doc/200803.

⁵ Virginia Postrel internetes naplója a www.dynamist.com címen olvasható.

Végül egy érdekességről. Az aktuális Atlantic Monthly elfogyasztásakor, a legízletesebb falatkák körébe a margóra szerkesztett apróhirdetések is beletartoznak: hasonló ingyencségekre aligha akadhatunk más lapok hasábjain. Az öreg Boston ing- és nyakkendőkészítő mesterei, családi teaforgalmazói, bútorasztalos vállalkozói, gyapjűfeldolgozó manufaktúrái ugyanis máig e lapokon hirdetik szolgáltatásaikat. Kevesen gondolták volna, hogy egy letűnő világot éppen a reklámsáv örökíthet meg a webkettes értelmiségnek.

Orsós Ferenc magyar patológus professzor az exhumálásnál
(Orsós módszerével állapították meg a katyói mészárlás pontos időpontját)